

tants més dubtes, però ni amb les més grans reserves no veig cap pista encoratjadora en les altres llengües indoeuropees, per tant no puc recomanar que s'insisteixi en la idea.⁵ En un mot així tampoc convencen una contaminació germànica, com la de l'a-al. ant. *fluob-hôn*, b-al. ant. (*far*)*flôkan* 'maleir', gòt. *flôkan* 'queixar-se'.

Hi ha, de tota manera, un punt que no hem de perdre gens de vista. I és que existeixen algunes formes en *fl-* en el nostre verb en altres illes mediterrànies que les Balears. Campid. *flastimare* (que ja és antic, si bé abans també es troba *blastomai*, MLWagner, ASNSL, CLX, 234);⁶ gr. mod. *flastimao* al costat de *blastemmao* (formes que ja he citat dels parlars de Lesbos i Calàbria). Em decanto a creure, doncs, que d'una manera o altra la forma amb *FL-* existiria ja en diversos punts del Mediterrani des de temps bastant antics, i que probablement ens vingué ja d'Itàlia o de Grècia, si no en el període tardà del llatí vulgar, almenys en l'època visigòtica.⁷ Però això obre una doble possibilitat. Potser la forma estigué més representada del que ara em consta en els dialectes italians. Llavors pensaríem en una alteració deguda a la influència de les nombroses formacions pejoratives italianes en *fra-s-*: *frastornare* 'destorbar, tornar revolt',²⁵ *frastagliare* 'fer a bocins', *frastonare* 'fer terrabastall'.

O bé potser es tracta d'una forma nascuda en les terres bilingües greco-romàniques de Sicília, Calàbria, Illes Jòniques, etc.; en grec es pronuncia *vl-* amb *v-* labiodental des de l'època hellenística; ara bé *vl-* és impronunciable per a una persona de llengua romànica, que per adaptar-ho al seu plec de llengua, havia de canviar *vl-* en *fl-*, i això pogué contagiar-se a gent bilingüe i fins a alguns dialectes pròpiament grecs, des dels quals *FLASTEMARE passaria a la gent romànica. Realment el canvi de *vl, vr* > *fl, fr*, sense ser sistemàtic, es dona bastant en dialectes grecs: Bova *flátta* < βλάττα, *flastímia* < βλασφημία; Pernot cita *φλησχοῦνι* = βλησχοῦνι; a l'ΕΨΥΓ *stafró* < *σταυρώ*, *safró* < *σαῦρος*; Xipre *φλαβερός* < βλα-; Espòrades *φλαστός* < βλαστός i *φλέπω* < βλέπω (Sakellários, *Cypriaca* II, 843; Dieterich, *Spr. d. siidl. Sporaden*, 77). I un argument convincent és que *flastomia* es mostra molt fidel al grec per la seva accentuació, en contrast amb l'accent llatinitzant de l'it. *bes-témnia*, oc. *blastenb*, fr. *blastenge*. Aquestes dues possibilitats darreres em semblen totes dues ben versemblants. Per decidir entre l'una i l'altra (la segona potser) haurem de confiar-nos, doncs, en els futurs estudis dels especialistes en dialectologia grega i suditaliana.²⁰

DERIV. DE BLASFEMAR: *Blasfem* [un sermó de Sant Vicent Ferrer porta *blasfemi*, influenciat per *blasfèmia*; la forma *blasfemo* d'un text val. del S. xv, no és presa del castellà, com diu arbitràriament AlcM, sinó del llatí, en la forma llavors acostumada d'adaptar els llatínismes], ll. *blasphemus*. *Blasfemador* [Eiximenis]; *blasfemaire*. *Blasfèmia* [S. XIII, Arnau de Vilanova; per a Antoni Canals veg. supra], ll. *blasphemia*.

De *blastomar*: *Blastomador*; *blastomament*, *blastomant* [tots ells en Llull]. *Blastomia* [Llull], llatí vul-

gar BLASTEMÍA, gr. βλασφημία. De *flastomar*: *Flastomador*, *flastomança*, *flastomejar*, *flastomera*. *Flastomia* [S. xv, AlcM].

De *blasmar*: *Blasme* [segle XIII], ja molt freqüent en Ramon Llull: «si més tems lo blasme de les gents que Déu ---», *Doctrina Pueril*, ed. Gili, p. 87; «lo rey temia més lo blasme de si, que lo blasme de Jhesuchrist», «és cosa necessària que --- trematats lo pus savi e lo pus forts ors e lop que hajats; car si no ho fets porie-us ésser blasme e perill», *Meravelles* IV, 87; II, 141; també *Blanquerna* II, 116.27, etc. *Blasmable*. *Blasmador*.

¹ En aquests segles medievals ho és tant que penetra en castellà, segurament sota la pressió conjunta amb el francès; però que la procedència és encara més catalana que francesa ho indica l'aparició preferent en escriptors orientals i el detall fonètic, car davant la sonora *m* la *s* francesa ja era muda en el S. XII, i no obstant en castellà no apareix mai sense *s*, com ho fa en les llengües que el prengueren del francès (angl. *to blame*, al. *blamieren*, *blamage*, neerl. *blaam*, etc.): *blasmar* 'renyar, censurar', Berceo (*S. Millán*, 102), «dexieron las dueñas: ya non te aculpámos, / noš šomoš laš yerradaš que te *ablasmámoš*», Yúçuf (A95b). És veritat que també apareix en algun text d'altres bandes, com el Conte lleonès de l'Emperador Otas: «ca tanto es bel e cortés, que nunca ende seredes *blasmada*» (ed. Am. de los Ríos, 413.15). — ² Conseqüència d'aquesta restauració, al començament una mica artificial, és que bastants el vagin construir malament, com a intransitiu: «*Diario de Reus* publicà una editorial, en la qual hom *blaslava* amb enginyoses raons de l'afany tenacíssim de l'industrial --- a posseir un bocí de terra», Puig i Ferrater, *Cercle Màgic*, p. 461. Després de 1930 el mot entrà més en l'ús literari corrent. — ³ No hi ha cap motiu per sospitar (amb Wartburg, FEW I, 403b6), que l'occità antic *blasmar* sigui un manlleu de l'italià; que els diccionaris històrics no en donin gaires autoritats, donat llur caràcter incomplet, no és raó vàlida: la presència ferma del mot en llengua d'oïl, en català i en italià descarta la idea que s'hagués perdut en la llengua intermèdia. Avui és ben viu encara en molts parlars moderns, i amb noves derivacions, com prov. *blastème* 'blasfem': «li *blastème*, li brut, seran rau, mourtinèu», *Mireio* VIII, 60.3. També manca de tot fonament l'afirmació de Wartburg (n. 1) que el cat. *blasmar* sigui manlleu del francès: ho és tan poc com l'oc. ant. *blasmar* (que ell dona com a autòcton), i ja hem vist més amunt les proves del desdoblament fonètic espontani de *blasmar/blastomar*. També dubto que sigui gallicisme l'italià *biasimare*, dades les grosses discrepàncies fonètiques i la raó que he donat a la nota 1 amb referència al castellà. No hi ha dificultat en l'evolució fonètica it.: BLASTEMARE > *biasmare* (cf. DEEXCITARE > *destare*) > *biasimare*, és com *medésimo*, comparable a Còsimo, àsima ASTHMA, *battésimo*, *spasimare*; en fi it. ant. *èsimo* 'estimació' = cat. *esme*. Bon